

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

335 פ"ק ויפח תפ"ס ט"ז ח' ט"ז י"ן 335
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חידושים לפרשת וישלח

ויש לפרש זאת על פי המדרש הובא בספר מעיל צדקה (הובא בילקוט סיפורים בהר פרשה צ' במדרש רבותינו) מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אדם אכסנאי א"ל: רבי ומורי אם רצונך אבוא עמך. א"ל: בא עמי בשלום. כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו. אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו: תן לו גם אתה כמו שנתתי אני! א"ל: איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית. א"ל: אם אתה רוצה לתת לו הרשות בידך.

הניחווה לאותו סומא והם הולכים לדרכם שהיו הולכים בדרך פגעו במלאך המות וכו', ואמר מלאך המות: אתה נפדה ממות וקרא עליו המקרא הזה "והלך לפניך צדקך", א"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך כדרכך מכאן ואילך תחיה נ' שנה, ואח"כ אמר לחברו כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך וכו'. א"ל: המתן לי עד שאלך לשם לספר שבחו של מקום. א"ל: מאחר שאתה מבקש לספר שבחו של מקום תוסיף שנותיך לקיים מה שנאמר "והלך לפניך צדקך".

הרי לנו כי על ידי הודאה ושבח לבורא עולם זוכה לתוספת שנות חיים. לפיכך ארבע מאות כוחות הטומאה של עשו הרשע, זו בחינה של מות, ועל כך נרמזת האות ת' של דם, ומאידך על ידי "הטוב שמך ולך נאה להודות" כשיהודי מודה לבורא עולם הוא מבטל את הת' של מיתה וזוכה לת' של תחיה.

כמו כן מובא בגמרא במנחות (ג:): היה רבי מאיר אומר, חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך". וכתב הלבוש (ריש סימן מ"ו): תקנו חז"ל לברך אותם ברכות בכל יום, מפני שהיה קבלה בידם מפני דוד המלך ע"ה שראה כן ברוח הקודש ע"י מעשה שראה בימיו שהיו מתים מישראל מאה נפשות בכל יום, ולא היו יודעים על מה היו מתים עד שחקר והבין ברוח הקודש שעליו, שהיה מפני שלא היו משבחים ומברכין כראוי לשם יתברך על כל טובותיו שהשפיע עליהם, על כן היו מתים בעוונם זה. לפיכך עמד דוד ותיקן להם לישראל מאה ברכות שיברכו בכל יום כנגד המאה שמתו, ומאז פסקו למות. ואסמכוה ג"כ על פסוק מן התורה דכתיב "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך וגו'", ואמרו אל תקרי מה אלא מאה, ר"ל מאה ברכות. וחז"ל תקנו אלו מאה ברכות על סדר העולם והנהגתו מה שנהגין ממנו הבריות בכל יום, לפיכך צריך כל אדם ליזהר בהם (הובא בענף יוסף בעין יעקב).

הרי לנו כי על ידי הברכות וההודאה לה', זכו לחיים.

בפרשתנו עשו הרשע לקח עמו ארבע מאות איש כדי להילחם עם יעקב אבינו, כמו שכתוב (ל"ב, ז): "וישובו המלאכים אל יעקב לאמר, באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו". ואחר כך נאמר: "וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש".

וכידוע שארבע מאות הללו הם ארבעת מאות כוחות טומאה של עשו הרשע. אומר המגלה עמוקות (פרשת שמות) שמשה רבינו הרג את המצרי בשם הקדוש תכ"ה, כמו שנאמר "למה תכה רעך", תכ"ה ראשי תיבות: ת' כוחות הטומאה. כלומר שעל ידי שם הקדוש הזה מכניעים את ארבע מאות כוחות טומאה של עשו הרשע.

והרי סופי תיבות של המילים: "הטוב שמך ולך נאה להודות", הוא שם קדוש תכ"ה, והיינו על ידי ההודאה להקב"ה, אדם מכניע את ארבעת מאות כוחות טומאה של עשו הרשע.

כי דרכו של האדם בעת שצריך לישועה, מתחנן ומבקש מבורא עולם, אולם אחר שבאה הישועה וצריך להודות על כך, הרי שההודאה היא מן השפה ולחוץ.

וכמו שאדם יודע לבקש מהקב"ה, כך צריך להודות להקב"ה אחרי שקיבל את הישועה, וכמו שהמליצו על דברי המדרש: "בת ק' כבת כ'", שהכוונה על מזמור ק' וכו' בתהילים, שמזמור ק' – מזמור לתודה, ומזמור כ' הוא מזמור "יענך ה' ביום צרה". ומדרך העולם שמזמור כ' צועקים ומתחננים, אבל מזמור ק' מזמור לתודה אומרים ככה בחצי פה, אבל צריך להיות בת ק' כבת כ'. עם אותה התלהבות והתרגשות.

הגמרא בשבת (נה). אומרת בענין חזון יחזקאל על מלאכי החבלה שנשלחו לירושלים (ט', ד): "ויאמר ה' אליו עבר בתוך העיר בתוך ירושלים והתיות תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה". ומסבירה הגמרא, אמר לו הקב"ה לגבריאל: לך ורשום על מצחן של צדיקים תיו של דיו, שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה, ועל מצחם של רשעים תיו של דם, כדי שישלטו בהן מלאכי חבלה. ע"כ.

ההמשך הגמרא שואלת: "ומאי שנא תיו", כלומר מהו הענין שמכל האותיות נבחרה דוקא האות ת' להיות רשומה על המצח הן לחיים והן למות, כי על מצח הצדיקים רשומה אות ת' של דיו להשאירם בחיים, ואילו על מצח הרשעים רשומה אות ת' של דם להמיתם. "אמר רב תיו תחיה תיו תמות". פירוש, האות ת' יש בה רמז הן לחיים והן למות, כי ת' היא האות הראשונה של ת'חיה והאות הראשונה של ת'מות.

יש להסביר מדוע על ידי שמשבח לבורא עולם זוכה לתוספת שנות חיים, וזאת על פי מה שכתב בילקוט שמעוני (שמות בשלח ט"ו סימן רנ"ד) "כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, בידוע שמוחלין לו על עונותיו ונעשה בריה חדשה". ע"כ. וכן הוא בילקוט שמעוני בבבא (שופטים ס' ו') "ויעשו בני ישראל", אמר רבי סימון: לא כל מי שירצה לומר שירה ואמר שירה, אלא כל מי שנעשה לו נס וכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, בידוע שמוחלין לו על כל עונותיו ונעשה בריה חדשה. ע"כ.

ממילא כיון שזוכה למחילת עוונות, מסלק מעצמו דין מות שנגזר עליו.

יעקב אבינו מגיע לעיר שכם וקונה לו חלקת שדה במאה קשיטה. כשמגיע יעקב לשכם דבר ראשון הוא קונה חלקת שדה. המדרש אומר שקנה זאת לקבורת יוסף. ונשאלת השאלה מדוע ראה יעקב אבינו צורך לקנות עכשיו קבר ליוסף הצדיק, ומדוע לא קנה גם לשאר אחד עשר ילדיו?

ונראה לומר, כי מובא בפי העולם כי לקנות קבר מחיים הוא סגולה לאריכות ימים (ולע"ע לא מצאתי מקור לכך, אבל כך ראינו אצל גדולי ישראל שקנו קברם מחיים, כגון אצל הרב מדרכי שרעבי ע"ה שקנה מחיים חלקת קבר בהר הזיתים, עוד לפני מלחמת השחרור ושנפל החלקה בידי הירדנים קנה קבר בהר המנוחות).

ויש לפרש על פי מה שכתב בספר שבט מוסר (פרק ח') "הרוצה באריכות ימים יקצרו בעיניו באומרו היום הנני כאן ומחר לקבר". הרי לנו כי מחשבת המיתה מארכת ימים, לכן מי שקונה קבר ובמחשבתו שעתיד הוא למות בקרוב, הרי זה גופא עומד לו לזכות, לזכות לאריכות ימים ושנים.

והנה, יוסף הצדיק נפטר קודם כל אחיו בגיל מאה ועשר, ויש לומר כי יעקב אבינו ראה ברוח קדשו שעתיד יוסף הצדיק למות ראשון מכל אחיו, לכן רצה לתת לו סגולה לאריכות ימים ולכן קנה לו חלקת קבר בעיר שכם.

בספר "ליקוטי שושנים" (ליקוט ד' עמוד י"ט), ביאר הרה"ק שמשון מאוסטרופולי ה"ד את הגמרא בפסחים (מט:): "תניא אמר רבי עקיבא, כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור". בזה"ל: כבר הודעתך שרבי עקיבא ע"ה היה ניצוץ משכם בל חמור, בסוד הגמרא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, בסוד חמור אבי שכם. ומצאנו שמו של רבי עקיבא רמוז בפרשה שם בהא דכתיב (ל"ה, א') "ויאמר אלוקים אל יעקב קום עלה בית אל" דראשי התיבות "יעקב קום עלה בית אל" הם עקיבא. ע"כ. כלומר אחר שהרג את שכם בן חמור יכול יעקב לעזוב את שכם, כי העלה את ניצוץ נשמתו של רבי עקיבא שהיה טמון אצל שכם בן חמור.

וביאר שם על פי זה את דברי תלמידיו של רבי עקיבא ששאלוהו: "אמור ככלב". וביאר שם דהחמור שהזכיר רבי עקיבא והכלב שהזכירו התלמידים שניהם רומזים לשתי משמרות הלילה [והם שתי טומאות] משמרה ראשונה חמור נוער ומשמרה שניה כלבים צועקים כדאיתא בברכות (ג). וכן כתב הגר"א ז"ל ב"יהל אור" (פרשת בהעלותך). וכתב ב'לקוטי שושנים' דאלו שני סימני המשמרות רמוזים ב"שכם בן חמר", ד"שכם" ר"ת "משמרה שניה כלבים", ו"חמר" ר"ת משמרה ראשונה חמור. וסיים שם דזהו סוד נורא נפלא מה שהשיב לתלמידיו זה נושך ושובר עצם וכו' ואינו ראוי להרחיבו ולגלות פה. ע"כ.

כלומר מה שאמר רבי עקיבא: "כשהייתי עם הארץ" - היינו בהיותי טמון בתוך שכם בן חמור - "אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור" - דייקא, דהיינו לפי ששכם בן חמור היה כלול מקליפת חמור, ולפי הנ"ל שהיה כלול בו גם קליפת כלב בחינת "משמרה שניה כלבים צועקים", אמרו לו תלמידיו: רבי! אמור ככלב! וענה להם רבי עקיבא שחמור בנשיכתו שובר עצם לעומת כלב שאינו שובר עצם. ועל כך מסיים ר' שמשון: "וזהו סוד נורא ונפלא מה שהשיב

לתלמידיו, זה נושך ושובר עצם וכו' ואינו ראוי להרחיבו ולגלות פה".

ובוודאי שאינו מתיימרים לנסות לגלות סודות שלא רצם לגלותם הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ז"ע, אבל נראה בדרך אפשר לבאר ולומר, רבי יונתן אייבשיץ בספרו כרתי ופלתי (ו"ד סי' ק"י סוף קונטרס בית הספק) כותב, כי רק בגאולת "בעתה" צריך אליהו הנביא לבוא מקודם, משא"כ בגאולת "אחישנה" שהוא באופן מהיר וזרזו אי"צ שיבוא מקודם, ובזה תירץ דברי הרמב"ם שכתב (הל' מלכים פ"א) שאין הדבר מוחלט שיבוא אליהו לפני משיח, ותקשי עליו מסוגיית הגמ' דעירובין דף מג. דמבואר שם דבוודאי צריך לבוא לפני משיח, אלא דכוונת הרמב"ם הוא דאולי יהיה הגאולה באופן ד"אחישנה" ובמילא לא יבוא מקודם.

בזה יש ליישב, הרי יש לחכות ולצפות לביאת המשיח כל היום, וכפי שאומרים בתפילה "לישועתך קוינו כל היום", דהיינו בכל רגע ורגע ממש. זאת, בשל הוודאות שהוא אכן עשוי לבוא ממש ברגע זה. וכמבואר בעירובין (מג.) באומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא, אסור לשתות יין כל ימות החול שבכל השנה, כי בכל יום יכול המשיח לבוא. אם כן נשאלת השאלה: והלא נאמר שאליהו הנביא יבוא לבשר את בשורת הגאולה לפני ביאת המשיח, ואם כן, כיצד יתכן שמשח יבוא היום בעוד שאליהו הנביא לא בא אתמול?

אלא, ביאת אליהו הנביא כדי לבשר על ביאת המשיח תהיה רק אם הגאולה תבוא "בעיתה" - בתהליך טבעי רגיל, אבל אם הגאולה תהיה באופן של "אחישנה" - בתהליך מהיר וברמה גבוהה יותר - אזי ייתכן שמשח יבוא לפני אליהו הנביא.

והנה כתב הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו צדקת הצדיק (אות כ"ג), שכלב בגימטריא אליהו, ואליהו הוא כנגד הכלב. ועו"ש וזאת על פי דברי הגמרא בבבא קמא (ס:): "תנו רבנן, כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר, כלבים משחקים אליהו הנביא בא". (ועי' בחיבורנו להגדה של פסח אות רל"ג מה שכתבנו בענין זה).

לעומת זו, המשיח נרמז במילה חמור, כי הוא "עני ורוכב על חמור".

ולכן "משמרה ראשונה חמור נוער", בקשתינו, כי החמור יגע ראשון היינו משיח צדקנו ואל אליהו הנביא, כי אז נזכה לגאולה בבחינת "אחישנה". ולכן רבי עקיבא שאיפותיו היו "ואנשכנו כחמור" להמשיך את המשיח בבחינת "אחישנה". באו תלמידיו ושאלוהו אמור ככלב. בהרי רואה אתה כי הגאולה מתעכבת ונמשכת וכבר הגיע זמן בעיתה, לכן יש לדרוש את אליהו הנביא שיבוא.

לכן השיב להם: "זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם". והיינו הפסוק (משלי י"ד, ל') אומר: "ורקב עצמות קנאה". והיינו, הסיבה לעיכוב הגאולה בבחינת "אחישנה" היא הקנאה שיש בין היהודים, השוברת את העצמות. ולכן מתעכב משיח צדקנו, ואף כשהגיע זמן בעיתה צריך לשלוח את אליהו הנביא אשר תפקידו "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", להשלים בין האנשים לבל יקנאו זה בזה.

קו השיעורים להתענג בתענוגים

0772618021

לשמיעת שיעורים על פרשת וישלח
שלוחה: 118

שלוחה חדשה: 7 "מסר בעשר" מסרים בעשר דקות.

שמעו ותחי נפשכם